

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

ZAKŁAD MEDYCYNY SPOŁECZNEJ I ZDROWIA PUBLICZNEGO

Recenzja pracy na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu

lekarz Pauliny Paciej – Gołębiowskiej

pt. „*Utracone lata życia w wyniku zgonów przedwczesnych spowodowanych chorobami układu trawiennego w Polsce w latach 2000-2014*”

Choroby układu pokarmowego stanowią jedną z najczęstszych przyczyn zgonów w populacji Polski, plasując się na piątym miejscu po zgonach z powodu chorób układu krążenia, chorób nowotworowych, wypadkach i urazach (tzw. przyczyny zewnętrzne) oraz chorób układu oddechowego. Pomimo iż w naszym kraju umieralność z powodu chorób układu trawiennego ma tendencję spadkową, nadal jest ona wyższa w porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej. Jak słusznie zauważyła we wprowadzeniu Kandydatka „obecnie do epidemiologicznej analizy umieralności coraz częściej zastosowanie znajdują (...) mierniki potencjałowe, tj. uwzględniające potencjał życiowy jednostek w populacji na podstawie przeciętnego dalszego trwania życia. Biorą one pod uwagę nie tylko liczbę zgonów, ale również wiek osób w momencie śmierci. Oszacowana w ten sposób liczba utraconych lat życia (...) daje podstawy do oceny społecznych i ekonomicznych aspektów zgonów”. Przesłanką do podjęcia badań, których wyniki Kandydatka zaprezentowała w cyklu prac, był fakt, opisany dokładnie przez Kandydatkę we wprowadzeniu, iż w populacji polskiej choroby układu trawiennego stanowiły częstą przyczynę utraconych lat życia, a marskość wątroby były trzecią (po wypadkach drogowych i samobójstwach), najważniejszą przyczyną utraconych lat życia w przeliczeniu na jeden zgon.

W świetle aktualnych problemów zdrowia publicznego w Polsce, danych epidemiologicznych, zarówno o zasięgu krajowym, jak i globalnym, wybór tematu cyklu publikacji zaprezentowanego przez Kandydatkę uważam za interesujący, potrzebny i aktualny.

Cykl publikacji, stanowiących podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu, obejmuje: 6 prac oryginalnych, we wszystkich Kandydatka jest pierwszym autorem, wszystkie prace opublikowane w czasopismach recenzowanych krajowych i o zasięgu międzynarodowym, w tym w czasopismach: *United European Gastroenterology Journal* (IF 3,477, 25 pkt. MNiSW), *Journal of Gastrointestinal and Liver Diseases* (IF 1,964, 20 pkt. MNiSW), *BMJ Open* (IF 2,376, 35 pkt. MNiSW), *Przegląd Epidemiologiczny* (12 pkt. MNiSW), *Family Medicine and Primary Care Review* – dwie prace (12 pkt. MNiSW) oraz 1 rozdział opublikowany w monografii pt. „*Problemy i perspektywy zarządzania w społeczeństwie ryzyka oraz zagadnienia jakości życia*” (5 pkt. MNiSW). Łączna punktacja opublikowanego cyklu prac wynosi 7,817 IF oraz 121 pkt. MNiSW. Tematyce związanej z prezentowanym cyklem Kandydatka poświęciła też doniesienia zjazdowe, których jest współautorem.

Kandydatka wykazała się umiejętnością sformułowania hipotezy badawczej, zaplanowania oraz przeprowadzenia eksperymentu naukowego, zebrania i interpretacji uzyskanych wyników, zaprezentowania ich w postaci artykułów opublikowanych w recenzowanych czasopismach, jak i doniesień zjazdowych prezentowanych na konferencjach naukowych. Kandydatka wykazała się też umiejętnością dyskusji, porównania swoich wyników do tych uzyskiwanych przez innych autorów, umiejętnością wskazania na walory i ograniczenia swoich publikacji i badań. Każda z publikacji opatrzona jest bogatą listą piśmiennictwa, aktualnego, prawidłowo dobrane i cytowanego.

Cele badania zostały jasno oraz prawidłowo sformułowane i obejmują cel główny, którym była ocena zmian w występowaniu zjawiska przedwczesnej umieralności z powodu chorób układu trawiennego w Polsce w latach 2000-2014, z zastosowaniem miar utraconych lat życia (*Years of Life Lost, YLLs*) oraz cele szczegółowe takie jak: 1. dokonanie analizy zmian YLLs z powodu nowotworów układu trawiennego, ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów jelita grubego, żołądka i trzustki; 2. dokonanie analizy zmian YLLs z powodu chorób układu trawiennego o etiologii nienowotworowej, ze szczególnym uwzględnieniem chorób wywołanych nadmiernym spożyciem alkoholu w populacji polskiej w latach 2000-2014; 3. scharakteryzowanie YLLs z powodu chorób układu trawiennego z uwzględnieniem zmiennych społeczno-ekonomicznych takich jak: stan cywilny, wykształcenie, źródło utrzymania, miejsce zamieszkania.

Materiał badawczy stanowiła baza danych utworzona na podstawie 5.601.568 kart zgonów Polaków z lat 2000-2014, udostępniona przez Główny Urząd Statystyczny. Do oceny utraconych lat życia wykorzystano miernik SEYLL, obliczony metodą Murraya i Lopeza, a w celu umożliwienia porównań zastosowano miernik SEYLLp, do obliczeń określających liczbę SEYLL w przeliczeniu na jeden zgon – miernik SEYLLd. Analiza trendów czasowych została wykonana za pomocą modelu *joinpoint*. Dla niezbędnych analizowanych zmiennych społeczno-ekonomicznych obliczano wskaźnik nierówności (RR) wraz z odpowiadającym mu 95% CI.

Wyniki zostały przedstawione w sposób czytelny i uporządkowany, a ich interpretację ułatwiają tabele oraz ryciny. Bardzo wartościowe jest wskazanie przez Autorkę na czynniki społeczno-ekonomiczne, które mogą wpływać na wartość YLLs w związku z chorobami układu trawiennego, takie jak stan cywilny (rozwidziony lub owdowiały), wykształcenie (niższe lub średnie), brak aktywności zawodowej. W ten sposób zostały zidentyfikowane potencjalne przyczyny nierówności w zdrowiu, a ich wyrównywanie jest przecież jednym z głównych celów polityki zdrowotnej w krajach rozwiniętych. Autorka słusznie wskazała więc, do których grup należy adresować działania mające na celu zmniejszenie liczby YLLs spowodowane chorobami układu trawiennego.

Jedno ze zdań wieńczących obszerną dyskusję uważam za szczególnie interesujące i warte upowszechnienia: „... choroby układu trawiennego o etiologii nowotworowej i nienowotworowej są przyczyną co 10 zgonu”. Autorka wskazuje na możliwe przyczyny tej obserwacji, w tym nieskuteczne lub niewystarczająco skuteczne programy profilaktyczne realizowane w kraju.

Autorka sformułowała prawidłowe wnioski swych badań, stwierdzając m.in., iż zastosowanie miernika YLLs stanowi istotny element oceny stanu zdrowia populacji, a w grupie chorób układu trawiennego nowotwory złośliwe mają największe znaczenie w przyczynianiu się do przedwczesnej umieralności Polaków. Autorka słusznie wnioskuje, iż w związku z tym, iż choroby wątroby spowodowane nadmiernym spożyciem alkoholu stanowią najważniejszą przyczynę utraty potencjału życiowego Polaków (spośród chorób układu trawiennego o etiologii nienowotworowej) – konieczne jest zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na zwalczanie nałogu alkoholowego.

Cykl publikacji został przygotowany rzetelnie, z dbałością o szczegóły graficzne, napisany jest poprawnym językiem, choć kandydatka nie ustrzegła się drobnych błędów stylistycznych i interpunkcyjnych, które wskazałam w manuskrypcie, a które nie wpływają w sposób znaczący na pozytywną ocenę merytoryczną zaprezentowanego cyklu prac.

Ze względu na fakt, iż temat cyklu prac zaprezentowanego przez Kandydatkę dotyczy niezmiernie ważnego problemu, który ma ogromne znaczenie dla zdrowia publicznego w skali ogólnopolskiej, jak i na to, że wyniki badań przeprowadzonych przez lekarz Paulinę Paciej - Gołębiowską zostały docenione przez międzynarodową społeczność naukową, co zostało udowodnione poprzez ich opublikowanie w czasopiśmie o znaczącym współczynniku oddziaływania, wnioskuję o wyróżnienie pracy.

Podsumowując, stwierdzam iż przedstawiony do oceny cykl prac spełnia wszystkie kryteria stawiane rozprawom na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu, cykl ten stanowi samodzielne rozwiązanie przez Autorkę problemu naukowego i wskazuje na ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dyscyplinie naukowej, w związku z tym wnioskuję do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie lekarz Pauliny Paciej - Gołębiowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wamona, 3.03.2020r.

KIEROWNIK
Zakład Medycyny Społecznej i
Zdrowia Publicznego
dr hab. n. med. Aneta Nitsch-Osuch